

TÄMÄ ARTIKKELI ON TARKOITETTU JAETTAVAKSI VAIN TILAAJAORGANISAATION SISÄLLÄ.

Kuva: iStockphoto

Turvapaikanhakijoiden kotouttamisesta puuttuu fokus

Turvapaikanhakijoiden kotouttaminen ja työllistäminen on hajallaan viiden eri ministeriön, kuntien, TE-keskusten ja Maahanmuuttoviraston kesken. Tällaiseen siiloutuneeseen tilaan on päädytty lähinnä siksi, että maahanmuuttajatilanne eskaloitui nopeasti viime syksynä. Jos kotouttaminen ja työllistäminen eivät suju nopeasti, vaarana on turvapaikanhakijoiden passivoituminen ja maan kaipaaman työvoiman menettäminen.

Luona Oy on kehittänyt erilaisia polkuja oleskeluluvan saaneiden aktivoimiseksi. Tärkein näistä poluista on työllistämispolku, mutta sen lisäksi on muun muassa opiskelupolku, koulutuspolku, yrittäjäpolku ja alaikäisten polku. Toimitusjohtaja **Milja Saksi** toivoo, että Luona olisi se toimija, joka kuljettaa oleskeluluvan saaneen ihmisen vastaanottokeskuksesta asunon kautta työelämään. Luonan malli on kuin yhden luukun periaate maahanmuuttajia varten.

– Tällä hetkellä tällaista sektorirajat ylittävää hanketta ei ole olemassa, Saksi sanoo.

Yhtiö käy parhaillaan pääkaupunkiseudun kuntien kanssa neuvotteluja pilotoidakseen mallia. Saksin toiveissa on, että pilotti lähtisi käyntiin vielä ennen kesälomia. Keskitetyllä hankkeella on kiire, koska tällä hetkellä oleskelulupapäätöksiä tehdään noin 600–700 viikossa ja tahdin odotetaan kovenevan.

Suurin paine oleskeluluvan saaneiden asuttamiseksi on pääkaupunkiseudulla. OKM:n turvapaikanhakijoille tekemän kyselyn perusteella suurin osa haluaa jäädä asumaan pääkaupunkiseudulle. Luona teki oman kyselynsä ja sai vastaavia tuloksia.

Saksin mukaan maahanmuuttajien työllistämiseksi kehitettyjä polkuja voidaan yhtäläillä soveltaa jatkossa myös suomalaisten työttömien tai yhteiskunnan ulkopuolelle pudonneiden työllistämiseen ja asuttamiseen.

Yrittäjyys ei sovi kaikille

Milja Saksi on huolissaan siitä, että turvapaikanhakija tippuu eri toimijoiden väliin ja turhautuu. Oleskeluluvan saaneen

ihmisen pitäisi osata hankkia asunto, etsiä töitä, täyttää jos jonkinlaista kuponkia ja saada erilaisia todistuksia.

– Luona voisi olla se toimija, joka neuvoa ja auttaa turvapaikanhakijoita tämän byrokratian viidakon läpi, Saksi sanoo.

Suomeen jäävien turvapaikanhakijoiden halutaan työllistävän itse – yrittäjyyttä tuputetaan ratkaisuksi. TEM, EK, TE-keskukset ja uusyrittäjyyskeskukset pyörittävät kesän ja syksyn aikana Maahanmuuttajasta yrittäjäksi -kiertuetta, jossa oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita kannustetaan yrittäjiksi.

– Näin suomenkielisenä ja korkeakoulutettunakin on vaikea saada selvää kaikista yrittäjyyteen liittyvistä asioista, joten miten maahan juuri tullut ja kieltä välttävästi osaava selviytyy, yrittäjätaustainen Saksi kysyy.

Luona on osa Barona Group -konsernia, joten erilaisia yrityskentöjä ja työllistämisvaihtoehtoja löytyy runsaasti.

Lisää vastaavia hankkeita tarvitaan

Ympäristöministeriön erityisasiantuntija **Peter Fredriksson** myöntää, että maahanmuuttajien kotouttaminen on siiloutunut ja hajautunut eri toimijoiden kesken. Fredriksson on innostunut Luonan mallista, jossa yksi toimija, yritys tai järjestö, operoi kaikkien kesellä.

– Lisää vastaavia tarvitaan, Fredriksson sanoo.

Toiminnan tämän hetkinen siiloutuminen johtuu hänen mukaansa pitkälti siitä, että on tapahtunut paljon ”kasautuneita katkoksia”. Eli maahanmuuttajien virta eskaloitu syksyllä niin nopeasti, että kaikkien mahdollisten toimijoiden oli vain reagoitava tilanteeseen.

– Nyt tarvitaan johtamista yli rajojen, Fredriksson sanoo.

Tänä vuonna noin 9 000 turvapaikanhakijaa saa oleskeluluvan Suomeen. Luku elää hieman päivittäin, koska osa turvapaikanhakijoista palaa kotimaihinsa. Suomi myös tiukensi irakilaisien, afganistanilaisten ja somalialaisten mahdollisuuksia saada oleskelulupaa vedoten maiden parantuneeseen turvallisuustilanteeseen.

Tätä lukua vastaan kuntapaikkoja on kuitenkin vain noin 2 500. Kunnat eivät ole kiinnostuneita asuttamaan oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita. Maaliskuun alussa Ruotsissa tuli voimaan laki, joka velvoittaa kuntia asuttamaan turvapaikanhakijoita. Pitäisikö tällainen kuntia velvoittava laki saada myös Suomeen?

– Ei välttämättä, jos toimintaa aletaan vain johtaa eri tavalla, Fredriksson sanoo.

Uudella tavalla johtaminen lähtee hänen mukaan kunnille maksettavien kotouttamiskorvausten ajantasaisesta.

Kotouttamiskorvaukset ovat Fredrikssonin mukaan vuoden 1993 tasolla. Korvaus ei kannusta kuntia.

– Jos kunnat katsovat, että ei ole pakko ottaa vastaan, ne viivyttelevät päätöksiä, kun kannusteita ei ole. Sen takia ollaan nyt tällaisessa tilanteessa, Fredriksson sanoo.

Hänen mukaansa pitäisi olla myös räätälöityjä kannustimia, joiden avulla kotouttamista kuntiin edistettäisiin. Tällaisia voisivat olla jonkinlaiset kielikoulutukseen ja työllistämiseen liittyvät kannustimet.

– Miten julkinen puoli voi luoda sellaisen ympäristön, jossa yritykset alkaisivat rekrytoida oleskeluluvan saaneita? Muutama vuosi sitten maahanmuuttajat nähtiin elintärkeinä työntekijöinä, mutta nyt ne argumentit ovat harvassa, Fredriksson sanoo.

Hallitus julkaisi toukokuun alussa kotouttamissuunnitelman, jonka on tarkoitus vauhdittaa turvapaikanhakijoiden kotoutumista ja integroitumista suomalaiseen työelämään. Konkreettiset toimet ovat jotakuinkin puolitiessä edelleen.

Haaste myös asuntomarkkinoille

Jos oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita ei saada mahdollisimman nopeasti omaan kotiin ja sitä kautta työelämään, heitä uhkaa passivoituminen. Samanlainen ilmiö on nähtävissä myös suomalaisten työttömien kohdalla. Passivoitumisen raja kulkee suurin piirtein ihmisen oltua toimettomana kuuden kuukauden ajan.

Hypo muistuttaa toukokuun asuntomarkkinakatsauksessaan, että turvapaikanhakijoiden odotetaan siirtyvän asuntomarkkinoille kesän aikana. Tämä tarkoittaa pääosin sitä, että asuntojen kysyntä kasvaa siellä, missä kysyntä on ollut tähänkin asti vilkasta. Suurin osa turvapaikanhakijoista haluisi asua pääkaupunkiseudulla.

Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden voi olla kuitenkin vaikea saada asuntoa vapailta markkinoilta. Tähän muun muassa Oulun kaupunki tarjoaa välivuokrausmallia, jossa kaupunki vuokraa asunnon yksityiseltä, jonka jälkeen kaupunki vuokraa asunnon eteenpäin. Välivuokrausmalli myös vähentää maahanmuuttajien asuttamista vain yhteen kaupunginosaan. Neuvotteluja erilaisista välivuokrasuoratuksista käydään myös pääkaupunkiseudun kunnissa.

Toimittaja:

Juha Kartano
Hoiva&Terveys
toimitus.ht@bonnierbusiness.fi